

WFF (World Foresight Forum) is a global initiative that strives for a secure and sustainable world for future generations. Such a world must be built upon safety, security and justice for the many.

Ecology & Sustainability Economy
Population & Demographics Geopolitics & Security
Science & Technology Society & Culture

www.worldforesightforum.org

WFF en leiderschap De generaties

Agnes Dinkelman, mei 2011

World Foresight Forum. Een dag of wat informatie vergaren en confereren over uiteenlopende mondiaal belangrijke onderwerpen die onze toekomst zullen bepalen. Doel is om met meer mensen meer zicht te krijgen op de vraagstukken van de toekomst. Daarbij willen de initiatiefnemers een start maken met een kijk op het soort leiderschap dat in staat is sturing te geven aan de complexe ontwikkelingen.

De mensen die het WFF bezochten waren al net zo divers als de onderwerpen. Ik trof wetenschappers, ambtenaren en renteniers en zelfs een religieus leider, ik sprak ondernemers, studenten en militairen van alle soorten en van Europese, Amerikaanse, Arabische of Chinese makelij. Interessante club.

Daarbovenop waren er nog de verschillen in generatie. Ik trof deelnemers van net 20 en van diep in de 70. Dat maakte het gezelschap extra interessant. Leeftijd impliceert immers ook of je naar de wereld kijkt vanuit een verder gevorderde levensfase en een flinke rugzak met ervaringen of dat je de wereld beziet als iets dat voor jou nog alles in het verschieft kan hebben. De verschillen in generatie waren natuurlijk niet voortdurend voelbaar. Maar soms wel. Een van die momenten bleef me bezighouden. En dat moment eiste in de loop van de weken steeds meer betekenis op.

Het betrof de laatste middag. We zijn met een grote groep WFF-gangers present op de eindbijeenkomst in de grote, lichte ruimte van Pulchrie aan de Lange Voorhout. Ik meen dat Rem Korteweg op het podium zat. Aan zijn linkerhand een verzameling sprekers van naam, Peter Sutherland, Pablos Holman, Derek Abell en Jack Devine. We luisteren naar wat bespiegelingen rondom leiderschap. Sutherland opent met een verhaal over ons huidig gebrek aan moreel kompas en juiste mensen op juiste plekken. Volgens Abell is het doen en het zijn hetgene waar het om draait in het nieuwe leiderschap en Devine vraagt zich af wie de durf zal hebben om op te staan en de uitdaging werkelijk aan zal gaan. Het is ter zake. Wel wat abstract. Maar ach, dat zijn we gewend op conferenties, bovendien illustreert het mooi dat we nog niet veel concreter weten te zijn.

Dan krijgt de zaal het woord. Achter in de zaal staat een jonge man die ik vaker heb gezien in de seminars van de afgelopen dagen. We hebben ongeveer hetzelfde programma doorlopen. Dat betekent dat hij zich op zeer uiteenlopende terreinen heeft laten informeren. Wat me op is gevallen

is dat hij niet zozeer iets ter discussie stelt als hij het woord neemt als wel de sprekers vraagt om verheldering.

De vraag die hij deze keer stelt is vrij vertaald de volgende: "Als we de vraagstukken van het WFF in de volle complexiteit bezien, is dat wat er voorligt dan niet te groot voor democratie? En legt de vorige generatie dan geen erfenis neer waar het zich te vroeg van distantieert?"

Derek Abell is de eerste die reageert. Hij legt uit dat democratie soms minder om meerderheden gaat dan om de ruimte en de vrijheid die leiders van de kiezers krijgen om te handelen. Dan komt Sutherland. Vooral de sfeer waarin hij reageerde bleef me bij. De precieze formuleringen ben ik kwijt. Toch wil ik een poging doen de situatie te belichten. Wat er gebeurde was namelijk relevant voor het WFF-proces.

Sutherland memoreert met overtuiging de ongekende welvaart die zijn generatie heeft voortgebracht en de tot op heden voortdurende vrede. Democratie is daar cruciaal in geweest. Jack Devine valt hem bij. Sutherland is fel. Zijn generatie heeft het er goed van afgebracht. Dat staat buiten kijf. De generatie van deze jonge man is nu aan de beurt en moet zich nog waarmaken. Hij hoopt dat deze jongeren net zo goed zullen weten te presteren als de ouderen van nu dat hebben gedaan.

De jonge man kijkt om zich heen en ziet dat het stil blijft. Geen reacties meer. Ook geen opmerkingen die zouden kunnen verwijzen naar het gebrek aan verband tussen de vraag en het antwoord, geen relativisering van een oudere deelnemer die de boel wat in perspectief wil plaatsen. Er wordt niet gesproken over de interpretatie van zijn vraag. De vraag wordt niet benaderd als vraagstuk dat verkend kan worden. Op de vraag wordt gereageerd als ware het een aanklacht.

Als ik meedenk met Sutherland zou zijn gedachtengang er ongeveer als volgt uit kunnen zien. Zijn generatie heeft bijzondere dingen gepresteerd. Zoals langdurige vrede op westers grondgebied, grote welvaart en kennisontwikkeling op vele gebieden. Dat is geweldig. Dat verdient grote waardering. Maar de reactie van Sutherland op de vraag van de jonge man doet me vermoeden dat Sutherland een andere vraag heeft gehoord dan ik. Wellicht hoorde hij dat de jonge man de democratie als bruikbaar besturingssysteem terzijde wilde schuiven en constateerde dat de ouderen een ongewenste erfenis achterlaten.

Als we deze aanname doen is de reactie van Sutherland opeens begrijpelijk. We leven immers in een wereld waarin je zuinig moet zijn op je maatschappelijke positie. Deze positie bepaalt immers voor een groot deel je waarde in de wereld en als daaraan gemorrelt wordt is het zaak jezelf en je acties ferm te verdedigen. Dus is het begrijpelijk dat de eigen verdiensten worden onderstreept en de kosten niet worden benoemd. En soms betekent het dat je je aanvaller af moet schrikken om te voorkomen dat deze het in zijn hoofd haalt een volgende stap te doen.

Ik laat me toch maar niet afschrikken. Want de medaille heeft een andere kant. De prestaties brachten ons wat en zullen ons ook gaan kosten. De thema's van WFF zijn voor een deel ontstaan door het gevoerde beleid. We hebben roofofbouw gepleegd op energiebronnen en we hebben ons tot nu toe niet afdoende gericht op armoede en honger. We hebben regimes in het zadel gehouden die elke ontwikkeling in de weg stonden. We hebben door onvoldoende inclusief te denken de polarisatie van de Arabische wereld en het Westen gevoed en we zijn verantwoordelijk voor een falend geldsysteem en onvoldoende duurzaamheid op diverse thema's.

Ik realiseer me dat het tijdens de rit niet altijd makkelijk geweest zal zijn om afstand te nemen en de gevolgen van beleid te overzien. Dit neemt echter de ernst van de gevolgen van het beleid niet weg.

Daarbij mogen we denk ik constateren dat het westerse liberale regeringen nog niet is gelukt om een strategische agenda neer te zetten die hout snijdt. Er is nog nauwelijks een begin gemaakt met het formuleren van samenhangend beleid, gesteund door de grote meerderheid, met klare antwoorden op hoe we denken om te gaan met het veranderende machtsevenwicht, de succesvolle manier waarop China haar economie en internationale betrekkingen een boost weet te geven, de grote werkloosheid die niet alleen in de Arabische landen speelt maar ook in Europa en in de VS. We zijn laat met een tegenreactie en laten ons door onze democratische structuur waarin naar binnen gekeerde krachten zich stevig roeren afleiden van de grote vraagstukken.

Een hoogmoedige houding lijkt niet erg gepast. Niet voor Peter Sutherland en niet voor alle andere pakweg 55-plussers in de zaal. Deze generatie bracht iets en deze generatie kostte iets. En ook dat mag opgetekend als de oudere generatie de balans wenst op te maken.

Het is mogelijk dat de jongeling ook in zichzelf nog een andersoortige reactie bespeurd kan hebben. Hij werd namelijk niet door de ouderen in bescherming genomen tegen de felheid van Sutherland. Dat voelt onveilig. En onveiligheid is de dood in de pot. Voor je het weet durft niemand in dit gezelschap meer dit soort vraagstukken aan de orde te stellen. En laat dat nou precies zijn wat er nodig is. Als we naar nieuw leiderschap willen bewegen is verkennen nodig. En verkennen vraagt van de verkenners om afstand van gevestigde veronderstellingen te nemen. Dat is nodig om nieuwe concepten en dwarsverbanden te kunnen zien en begrijpen. Een jonge man die hiertoe een poging doet verdient in mijn (ook al wat oudere) ogen bescherming. Want die afstand is precies het instrument waarmee we naar nieuw leiderschap toe kunnen werken.

Gelukkig voor de sfeer van het WFF keerde de symboliek. Prachtig om te zien. Twee jonge student/ondernemers van the Kairos Society beklommen het podium. Ze deden een oproep die raakte aan het onderwerp dat de jonge man achter in de zaal naar voren had gebracht. Deze twee jonge Amerikanen legden een verbinding tussen de generaties. Ze deden met veel passie een beroep op de oudere ondernemers. Ja, zeiden ze, geef ons de aarde maar, we proberen er verantwoordelijkheid voor te nemen, met onze kennis en onze bedrijven. Maar geef ons jullie business cards want we kunnen het niet alleen! De ouderen in de zaal zaten op het puntje van de stoel, toonden een verraste glimlach. En niet alleen de ouderen werden alert. Wat een energie. Wat een hoopgevend geluid. Ook Rob de Wijk bedankte de jongens op een manier die voor zijn doen zeer omstandig was. Was ook hij geraakt? Ik zou het me voor kunnen stellen. Want wie weet kan een dergelijk elan, gecombineerd met de afstand die de jonge man achter in de zaal wist in te nemen ten aanzien van de complexiteit van het WFF, een slinger geven aan het soort leiderschap dat we nodig hebben in de nabije toekomst.